

Теорія та історія держави і права

УДК 340.12:343

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19471719>

Становлення та розвиток кримінальної юстиції в Україні: етапи та закономірності (1991–2025 рр.)

Куненко Ірина Сергіївна,

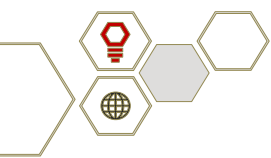
кандидат юридичних наук, доцент, докторант

Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, Україна,

<https://orcid.org/0000-0003-1919-9198>

Прийнято: 19.03.2026 | Опубліковано: 31.03.2026

Анотація: Метою статті є здійснення системного історико-правового аналізу становлення та розвитку кримінальної юстиції в незалежній Україні у 1991–2025 роках, виокремлення основних етапів цього процесу, а також виявлення закономірностей, суперечностей і результатів її трансформації. Дослідження ґрунтується на розумінні кримінальної юстиції як самостійного виду юстиції, спрямованого на реалізацію правоохоронної функції держави через діяльність уповноважених суб'єктів у сфері протидії кримінальним правопорушенням. **Методи.** У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, зокрема історико-правовий, системно-структурний, формально-юридичний, порівняльно-правовий. Аналіз здійснювався на основі нормативно-правових актів, наукових джерел і доктринальних підходів до розуміння кримінальної юстиції та її складових. **Результати.** У статті обґрунтовано періодизацію розвитку кримінальної юстиції в Україні, яка охоплює три взаємопов'язані етапи: становлення засад кримінальної юстиції незалежної держави (1991–1996 рр.),

конституційне закріплення та розвиток (1996–2014 рр.), а також трансформацію у сучасних умовах (2014–2025 рр.). Встановлено, що на кожному етапі відбувалися суттєві зміни інституційної структури, функціонального призначення та правового регулювання кримінальної юстиції. Досліджено еволюцію ролі суду, прокуратури, органів досудового розслідування та системи виконання покарань, а також вплив міжнародних стандартів і євроінтеграційних процесів на розвиток кримінальної юстиції. Виявлено тенденції гуманізації кримінального законодавства, посилення судового контролю, розширення процесуальних гарантій прав людини та впровадження нових інституцій. **Висновки.** У статті обґрунтовується, що розвиток кримінальної юстиції в Україні має поетапний і системний характер та супроводжується зміною співвідношення повноважень між її суб'єктами, удосконаленням процесуальних механізмів і поступовим наближенням до міжнародних стандартів. Водночас відсутність цілісного підходу до осмислення її історичного розвитку зумовлює необхідність подальших наукових досліджень у цьому напрямі, що має важливе значення для вдосконалення законодавства та підвищення ефективності функціонування кримінальної юстиції.

Ключові слова: кримінальний процес, кримінальна юстиція, періодизація розвитку кримінальної юстиції, правоохоронна функція, правова реформа, суб'єкти кримінальної юстиції, юридична діяльність.

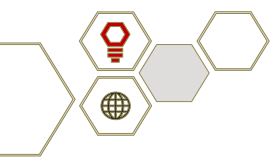
Formation and Development of Criminal Justice in Ukraine: Stages and Patterns (1991–2025)

Iryna Kunenko,

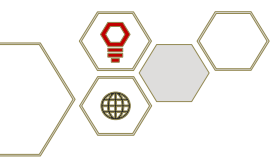
PhD in Law, Associate Professor, Doctoral Student

V. M. Koretsky Institute of State and Law NASU, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-1919-9198>

Abstract: The **purpose** of the article is to conduct a systematic historical and legal analysis of the formation and development of criminal justice in independent Ukraine during 1991–2025, to identify the main stages of this process, and to determine the key patterns, contradictions, and outcomes of its transformation. The study is based on the understanding of criminal justice as an independent type of justice aimed at implementing the crime control function of the state through the activities of authorized entities in combating criminal offenses. **Methods.** The research employs a set of general scientific and special legal methods, including historical-legal, system-structural, formal-legal, and comparative-legal methods. The analysis is based on legislation, academic sources, and doctrinal approaches to understanding criminal justice and its components. **Results.** The article substantiates the periodization of the development of criminal justice in Ukraine, which includes three interconnected stages: the formation of the foundations of criminal justice in an independent state (1991–1996), constitutional consolidation and development (1996–2014), and transformation under modern conditions (2014–2025). It is established that each stage was characterized by significant changes in the institutional structure, functional purpose, and legal regulation of criminal justice. The study examines the evolution of the role of courts, prosecution authorities, pre-trial investigation bodies, and the penitentiary system, as well as the influence of international standards and European integration processes on the development of criminal justice. It also identifies trends in the humanization of criminal legislation, strengthening of judicial control, expansion of procedural safeguards of human rights, and the introduction of new legal institutions. **Conclusions.** The study demonstrates that the development of criminal justice in Ukraine has a gradual and systemic character and is accompanied by changes in the distribution of powers among its actors, improvement of procedural mechanisms, and gradual alignment with international standards. At the same time, the lack of a comprehensive approach to understanding its historical development necessitates further research in this area,

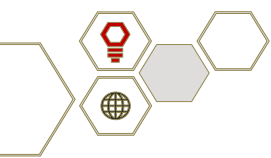

which is important for improving legislation and enhancing the effectiveness of criminal justice.

Keywords: criminal justice, criminal procedure, legal activity, law enforcement function, legal reform, periodization of criminal justice development, actors of criminal justice.

Постановка проблеми. Кримінальна юстиція у сучасній правовій державі розглядається як самостійний вид юстиції, спрямований на реалізацію правоохоронної функції держави через забезпечення законності, справедливості, захисту прав людини та протидію кримінальним правопорушенням. Її зміст становить юридична діяльність уповноважених суб'єктів, пов'язана з виявленням, розслідуванням і судовим розглядом кримінальних правопорушень, притягненням винних осіб до відповідальності та виконанням судових рішень [1]. Разом з тим, попри сформовані у правовій доктрині підходи до визначення сутності, предмета та функціонального призначення кримінальної юстиції, питання її розвитку в Україні залишаються недостатньо систематизованими. Трансформації кримінальної юстиції, що відбувалися після проголошення незалежності, мали складний і поетапний характер, супроводжувалися змінами її інституційної побудови, перерозподілом повноважень між суб'єктами та оновленням правового регулювання. Це зумовлює необхідність узагальнення зазначених процесів і їх наукового осмислення з позицій історико-правового підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності, структури, суб'єктного складу кримінальної юстиції, а також її становлення, напрями розвитку та реформування є предметом наукових досліджень у вітчизняній правовій доктрині. Водночас наявні праці суттєво різняться за методологічними підходами та широтою охоплення проблематики, що зумовлює необхідність їх критичного осмислення. Теоретичні підходи до розуміння кримінальної юстиції, визначення її змісту, ознак і суб'єктного

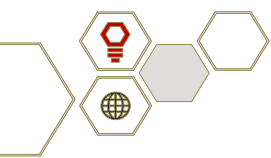

складу розроблено у працях В. П. Любавіної [2], С. Г. Міщенка [3], М. І. Хавронюка [4], В. М. Юрчишина [5] та ін. Більшість із них зосереджена на понятійно-категоріальному апараті без системного аналізу розвитку кримінальної юстиції. Так, В. П. Любавіна [2] досліджує гарантійну функцію у процесуальному вимірі, М. І. Хавронюк [4] пропонує системне визначення через ознаки та елементи, а С. Г. Міщенко [3] аналізує роль кримінальної юстиції у протидії злочинності. Водночас ці дослідження не дають змоги простежити закономірності розвитку кримінальної юстиції як цілісного явища.

Окремі суб'єкти кримінальної юстиції досліджуються у спеціальних наукових працях. Зокрема, генезис і розвиток органів прокуратури на українських землях висвітлюють А. С. Шапошник [7], а також І. В. Костенко і С. М. Огієвич [8], які простежують еволюцію функцій і повноважень прокуратури від XVIII століття до сьогодення. Водночас ці дослідження обмежені аналізом окремого суб'єкта і не охоплюють системного виміру кримінальної юстиції.

Становлення антикорупційної складової кримінальної юстиції, зокрема діяльність Вищого антикорупційного суду, досліджено у науковій праці [9], яка виявляє здобутки та системні проблеми антикорупційної інфраструктури, проте також обмежується одним інститутом. Реформування пенітенціарної системи в умовах воєнного стану та євроінтеграції досліджують О. Г. Колб і О. А. Павлюх [10] та Ю. В. Кернякевич-Танасійчук [11], які виявляють суперечності між нормативними змінами і реальною практикою їх впровадження та визначають ключові напрями модернізації відповідно до міжнародних стандартів.

У дисертаційному дослідженні Є. М. Карабіна комплексно проаналізовано кримінально-правову політику у сфері охорони діяльності органів кримінальної юстиції, визначено їх систему та обґрунтовано підходи до вдосконалення відповідного нормативного та інституційного забезпечення,

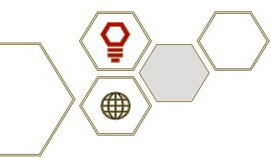
проте без історико-правового узагальнення [12]. Питання реформування та ефективності кримінальної юстиції розкрито у колективних монографіях [13; 14], у яких узагальнено сучасні тенденції розвитку її інститутів. Разом із тим у цих працях відсутня систематизована періодизація розвитку кримінальної юстиції та не повною мірою враховано новітні трансформації, зумовлені сучасними суспільно-політичними викликами.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний науковий доробок, зазначені дослідження переважно зосереджені на окремих аспектах кримінальної юстиції та не формують цілісного уявлення про її історичний розвиток. Недостатньо визначеними залишаються критерії періодизації кримінальної юстиції та змістовні характеристики окремих етапів її становлення і розвитку. Наявні дослідження здебільшого стосуються окремих аспектів кримінальної юстиції або діяльності її окремих суб'єктів (зокрема прокуратури, органів досудового розслідування, установ виконання покарань), що не дає змоги сформувати цілісне уявлення про її розвиток в Україні. Це зумовлює необхідність її системного історико-правового аналізу.

Метою статті є аналіз становлення та розвитку кримінальної юстиції в незалежній Україні (1991–2025 рр.), а також виявлення ключових закономірностей, суперечностей і здобутків цього процесу.

Для досягнення поставленої мети у статті визначено такі завдання: здійснити історико-правовий аналіз становлення та розвитку кримінальної юстиції в Україні у 1991–2025 роках; виокремити основні етапи її розвитку та охарактеризувати особливості кожного з них; проаналізувати інституційні зміни у системі кримінальної юстиції, зокрема трансформацію ролі її основних суб'єктів; узагальнити результати розвитку кримінальної юстиції в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування системи кримінальної юстиції в незалежній Україні відбувалося у три взаємопов'язані, але якісно відмінні етапи. Виходячи з аналізу нормативного масиву та доктринальних підходів, пропонується така їх періодизація: перший етап

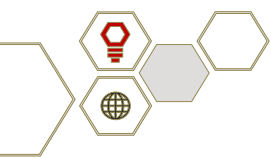

(1991–1996 рр.) – становлення засад кримінальної юстиції незалежної держави; другий етап (1996–2014 рр.) – конституційне закріплення та розвиток кримінальної юстиції; третій етап (2014–2025 рр.) – трансформація кримінальної юстиції в сучасних умовах. Для розкриття особливостей розвитку кримінальної юстиції доцільно охарактеризувати кожен із цих етапів.

Перший етап пов'язаний зі становленням кримінальної юстиції незалежної держави і розпочався з прийняття «Концепції судово-правової реформи в Україні» [15]. Серед її ключових положень, що визначали розвиток кримінальної юстиції, були: забезпечення права на судовий захист і рівності перед законом, утвердження змагальності та презумпції невинуватості; гуманізація матеріального і процесуального законодавства; диференціація форм судочинства залежно від тяжкості злочину; визначення умов допустимості доказів; посилення судового контролю за процесуальними рішеннями слідчих; апеляційна й касаційна перевірка судових рішень; реформування судів, органів розслідування та прокуратури. Саме ці засади стали орієнтиром подальших змін у законодавстві. Зокрема, було прийнято низку нормативно-правових актів, спрямованих на визначення статусу суб'єктів кримінальної юстиції, гарантій їх діяльності та захисту прав учасників кримінального процесу [16-20]. Крім того, було внесено зміни до Кримінально-процесуального кодексу УРСР.

У цей період в Україні діяли такі суб'єкти кримінальної юстиції, як військові суди та військові прокуратури. Військові суди здійснювали правосуддя у Збройних Силах України та інших військових формуваннях та існували до 2010 року, тоді як військові прокуратури функціонували у 1992–2012 роках.

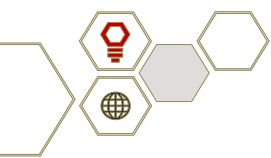
Паралельно відбувалося реформування пенітенціарної системи. Починаючи з 1991 року до Виправно-трудоного кодексу України були внесені зміни, спрямовані на гуманізацію механізму виконання покарань. Зокрема, було виключено такі види покарання, як заслання і вислання; направлення у

виховально-трудова профілакторія; припинено практику умовного звільнення засуджених з місць позбавлення волі з обов'язковим залученням до праці. Крім того, формувалася нова нормативна база пенітенціарної політики, зумовлена вступом України до Ради Європи (1995 р.) та необхідністю приведення законодавства у відповідність до міжнародних стандартів [21]. Водночас всі ці зміни мали переважно декларативний характер і не супроводжувалися належним інституційним забезпеченням, що зумовлювало збереження окремих рис попередньої (радянської) моделі кримінальної юстиції.

Другий етап розпочався з прийняттям Конституції України 1996 року і характеризувався істотними змінами у сфері кримінальної юстиції [14, с. 5]. Конституція визначила здійснення правосуддя виключно судами, заборону делегування їх функцій та створення надзвичайних та особливих судів. Крім того, функції гаранта прав особи у досудовому провадженні були передані від прокурора до суду. Було встановлено, що арешт, тримання під вартою, обшук чи втручання у приватне життя можливі виключно за вмотивованим рішенням суду, а також гарантовано право на судовий захист і звернення до міжнародних судових установ. Одночасно на конституційному рівні передбачено апеляційне і касаційне оскарження судових рішень та участь присяжних і народних засідателів у здійсненні правосуддя.

Поряд із цим Основний Закон окреслив функції прокуратури, зокрема підтримання державного обвинувачення в суді; представництво інтересів громадянина або держави; нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство та при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Водночас відповідно до перехідних положень прокуратура тимчасово продовжувала здійснювати функції загального нагляду та попереднього слідства, які фактично зберігалися до 2015 і 2018

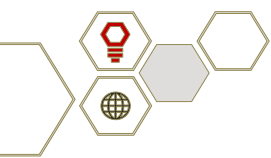
років. Подальші законодавчі зміни призвели до розширення повноважень прокуратури, перегляду процесуальної ролі прокурора у судовому процесі та порядку призначення і звільнення Генерального прокурора.

Суттєві зміни відбулися у 2001–2002 роках, коли було оновлено норми Кримінального процесуального кодексу: уточнено завдання кримінального судочинства, посилено судовий контроль на стадії досудового розслідування, посилено права адвоката, а також запроваджено апеляційне й касаційне провадження, перегляд судових рішень у порядку виключного провадження тощо [22]. Прийняття Кримінального кодексу України у 2001 році стало законодавчою основою гуманізації кримінального та процесуального законодавства, модернізації органів прокуратури, судової та пенітенціарної систем.

Подальший розвиток кримінальної юстиції був пов'язаний із реформуванням судової системи, що здійснювалося шляхом прийняття відповідних законодавчих актів, які закріпили принцип незалежності суддів, змагальності та права на справедливий суд, а також визначили організацію судової системи [23; 24].

У сфері виконання покарань також відбулися істотні зміни: створено Державний департамент з питань виконання покарань, прийнято Кримінально-виконавчий кодекс України, започатковано формування державної системи управління у цій сфері відповідно до міжнародних стандартів. Надалі, замість Державного департаменту виконання покарань створено Державну кримінально-виконавчу службу, а у 2010 році – Державну пенітенціарну службу України, яка до 2018 року забезпечувала реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та затверджено Державну програму покращення умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту [25].

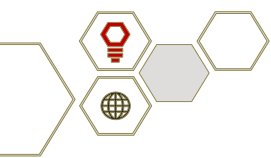
Важливим кроком стало закріплення на законодавчому рівні обов'язку судів при розгляді справ враховувати практику ЄСПЛ як джерело права [26].

У 2008 році прийнято «Концепцію реформування кримінальної юстиції України», спрямовану на гуманізацію кримінального законодавства, удосконалення процесуальних норм, перебудову організаційно-функціональної структури кримінальної юстиції, підвищення ефективності кримінального судочинства та посилення захисту прав та інтересів потерпілих [27]. За цим відбулися зміни кримінального і кримінально-процесуального законодавства, спрямовані на пом'якшення відповідальності та розширення альтернативних видів покарань. У 2011 році було окреслено основні заходи із розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх, зокрема через удосконалення взаємодії державних органів у цій сфері [28].

Завершальним етапом цього періоду стало прийняття Кримінального процесуального кодексу 2012 року, який запровадив змагальну модель кримінального процесу, посилив права сторони захисту, запровадив інститут слідчого судді, зменшив роль прокуратури у досудовому розслідуванні, деталізував функції нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство, закріпив право кожного обвинуваченого на суд присяжних [29]. Подальші зміни були спрямовані на забезпечення конвенційних прав особи у кримінальному провадженні. Разом із тим, реалізація цих змін була непослідовною, а вплив політичних чинників істотно позначався на функціонуванні інститутів кримінальної юстиції, що обмежувало ефективність задекларованих перетворень. Загалом розвиток кримінальної юстиції у цей період характеризувався поєднанням поступового наближення до європейських стандартів із наявністю внутрішніх суперечностей, що зумовило необхідність подальшого реформування системи кримінальної юстиції на наступному етапі.

Третій етап розвитку кримінальної юстиції розпочався у 2014 році та був зумовлений підписанням і ратифікацією Угоди про асоціацію з ЄС, що визначило орієнтацію на імплементацію *acquis communautaire*, посилення гарантій прав учасників кримінального процесу та забезпечення незалежності

судової влади, спричинивши зміни в законодавстві та реформування інституцій кримінальної юстиції.

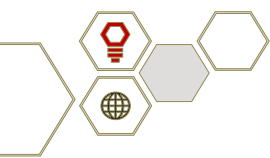
Одним із напрямів цього етапу стала гуманізація кримінального законодавства, зокрема запровадження інституту пробації [30].

У цей період було прийнято Закон України «Про запобігання корупції» [31], а також створено спеціалізовані органи, уповноважені на здійснення кримінального провадження щодо корупційних правопорушень, зокрема Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру та Вищий антикорупційний суд. Крім того, у кримінальному провадженні запроваджено інститут викривача корупції.

У 2014 році до Кримінального процесуального кодексу України було внесено зміни, що передбачали особливий порядок здійснення кримінального провадження, зокрема можливість тимчасового делегування окремих повноважень слідчого судді прокурору, а також встановлювали особливі правила застосування запобіжних заходів і проведення слідчих (розшукових) дій. Водночас, було змінено правила територіальної підсудності та підслідності кримінальних проваджень у районах, де суди та органи досудового розслідування фактично не функціонували у зв'язку із суспільно-політичною ситуацією того часу.

Важливим напрямом стало реформування прокуратури: змінено її функції, посилено гарантії незалежності прокурорів, створено органи прокурорського самоврядування та остаточно ліквідовано функції загального нагляду і досудового слідства. У цей період створено Державне бюро розслідувань (2018 р.), на яке покладено завдання щодо запобігання, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень [32].

Судова реформа 2016 року передбачала оновлення судової системи, створення нового Верховного Суду, запровадження вимог щодо доброчесності і етичності поведінки суддів та обмеження їх імунітету. Одночасно було

уточнено функції прокуратури, що сприяло посиленню ролі суду як незалежного гаранта прав особи.

У цей період було встановлено нову організаційну структуру судової системи України, в тому числі передбачено створення двох вищих спеціалізованих судів (Вищий суд з питань інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд), затверджено участь присяжних як складову судового розгляду окремих категорій кримінальних справ та введено інститут приватних виконавців.

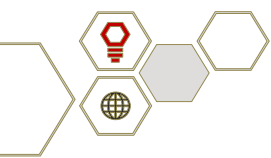
У кримінальному процесі запроваджено нові інститути, зокрема спеціальне досудове розслідування та судове провадження за відсутності особи (*in absentia*), а також інститут кримінальних проступків, що сприяло гуманізації та спрощенню процедур кримінального судочинства.

Водночас відбувалася цифровізація кримінального провадження: створено електронні реєстри, електронний документообіг, цифрові методи збору і перевірки доказів та систему електронного кримінального провадження (з 2020 року).

Важливим кроком стало завершення у 2024 році процесу ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду, що інституційно закріпило визнання його юрисдикції на національному рівні та визначило нормативно-правові основи інтеграції держави до системи міжнародного кримінального правосуддя.

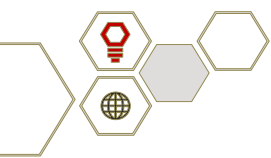
У сфері виконання покарань удосконалено кримінально-виконавче законодавство, розширено застосування альтернативних видів покарань, підвищено рівень соціальної адаптації засуджених та оновлено механізми управління пенітенціарною системою.

Отже, третій етап розвитку кримінальної юстиції України (2014–2025 рр.) характеризується комплексною трансформацією кримінальної юстиції, що охопила інституційну перебудову, оновлення процесуальних механізмів, розвиток антикорупційної інфраструктури та впровадження цифрових

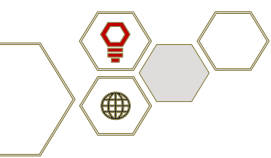
технологій, водночас ефективність реалізації цих змін залишається неоднорідною, що свідчить про незавершений характер відповідних реформ.

Висновки. Проведене дослідження дозволило здійснити системний історико-правовий аналіз становлення та розвитку кримінальної юстиції в Україні у 1991–2025 роках і досягти поставленої мети. Наукова новизна полягає у виокремленні трьох етапів її розвитку, що ґрунтується на якісних змінах інституційної структури, функціонального призначення та правового регулювання, а не лише на хронологічних межах. Кожен із визначених етапів має власну логіку трансформацій. Перший етап (1991–1996) пов’язаний із формуванням засад незалежної правової системи та виявляє суперечність між курсом на гуманізацію і збереженням елементів попередньої (радянської) моделі. Другий етап (1996–2014) охоплює конституційне закріплення та нормативне оформлення інститутів кримінальної юстиції, супроводжується поступовим наближенням до європейських стандартів, проте позначений непослідовністю реформ і впливом політичних чинників. Третій етап (2014–2025) відображає інституційну перебудову, розвиток антикорупційних механізмів і цифровізацію кримінального провадження, водночас проблема ефективності реалізації реформ залишається відкритою. Узагальнення отриманих результатів дає підстави виокремити основні закономірності розвитку кримінальної юстиції, зокрема гуманізацію законодавства, посилення судового контролю, трансформацію функцій прокуратури та поступове наближення до міжнародних стандартів у сфері прав людини. Водночас характерною ознакою всього розглянутого періоду (1991–2025 рр.) є розрив між нормативними змінами та практикою їх застосування. Подальшого наукового опрацювання потребують питання ефективності реформ, вплив воєнного стану на функціонування кримінальної юстиції, а також порівняльний аналіз українського досвіду з іншими постсоціалістичними державами.

Список використаних джерел

1. Куненко І. С. Поняття, функції та предмет кримінальної юстиції: теоретичний аналіз. *Вісник Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України*. 2025. № 17. С. 46-53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-9656/2025-17-5>.
2. Любавіна В. П. Поняття кримінальної юстиції як інституту справедливого правосуддя щодо гарантування презумпцій у кримінальному провадженні. *Ірпінський юридичний часопис*. 2023. Вип. 1 (10). С. 234-241. DOI: [https://doi.org/10.33244/2617-4154.1\(10\).2023.234-241](https://doi.org/10.33244/2617-4154.1(10).2023.234-241).
3. Міщенко С. Г. Роль кримінальної юстиції в протидії злочинності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2011. 19 с.
4. Хавронюк М. І. Система кримінальної юстиції: ознаки, поняття, елементи. *Кримінальна юстиція в очікуванні змін : III Львівський форум кримінальної юстиції (м. Львів, 22–23 вересня 2017 року)*. Київ : ВАІТЕ, 2017. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fef26d19-af48-4dae-9033-c1c4d3c78390/content>.
5. Юрчишин В. М. Проблеми місця і ролі суб'єктів кримінальної юстиції у кримінальному процесі України. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2013. Вип. 1. С. 286–294. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchfo_2013_1_30.
6. Історія розвитку кримінальної юстиції в Україні. Центр політико-правових реформ. URL: <https://pravo.org.ua/istoriya-rozvytku-kryminalnoyi-yustytysi-yi-v-ukrayini/>.
7. Шапошник А. С. Історико-правові аспекти становлення та розвитку органів прокуратури на українських землях. *Академічні візії*. 2022. № 12. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/692>.
8. Костенко І. В., Огієвич С. М. Історичні аспекти виникнення, встановлення та розвитку системи органів прокуратури. *Актуальні проблеми*

держави і права. 2020. Вип. 85. С. 105–110. URL: <https://hdl.handle.net/11300/13857>.

9. Кравчук О. О., Мойсак С. М. Становлення антикорупційної юстиції в Україні : монографія. Київ : ВАІТЕ, 2024. 339 с. URL: <https://first.vaks.gov.ua/wp-content/uploads/sites/2/2024/10/Monohrafiia-5-rokiv-VAKS.pdf>.

10. Колб О. Г., Павлюх О. А. Особливості проведення реформ у сфері виконання покарання і пробації України в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 5, т. 3. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/10/7-2.pdf>.

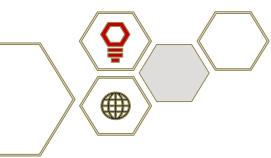
11. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Кримінально-виконавча система України: сучасні тенденції розвитку (реформування) в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія:Право*. 2025. № 90, т. 4. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.9>.

12. Карабін Є. М. Кримінально-правова політика у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції : дис. ... д-ра філософії з права : 081. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. 201 с. URL: <https://vad.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/156/2025/01/dysertatsiia-karabin.pdf>.

13. Проблеми підвищення ефективності кримінальної юстиції України : монографія / Костенко О. М. та ін. ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка, Ю. Л. Бошицького ; НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ. ун-т права НАН України. Київ : Ліра-К, 2021. 692 с.

14. Сучасні тенденції розвитку кримінальної юстиції в Україні: колективна монографія / І. Серкевич та ін.; за ред. І. Гловюк, Н. Лащук. Львів : БОНА, 2021. 388 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3725>.

15. Про Концепцію судово-правової реформи в Україні : Постанова Верховної Ради України від 28.04.1992 № 2296-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2296>.

16. Про прокуратуру : Закон України від 05.11.1991 № 1789-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1789-12>.

17. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

18. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду : Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text>.

19. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>.

20. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 № 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>.

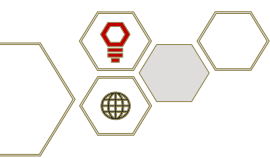
21. Про основні напрями реформи кримінально-виконавчої системи в Українській РСР : Постанова Кабінету Міністрів УРСР від 11.07.1991 № 88; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88%D0%B0-91-%D0%BF#Text>.

22. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України : Закон України від 21.06.2001 № 2533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2533-14#Text>.

23. Про судоустрій України : Закон України від 07.02.2002 № 3018-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3018-14#Text>.

24. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17#Text>.

25. Про Державну програму покращення умов тримання засуджених та осіб, взятих під варту, на 2006–2010 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.2006 № 1090. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1090-2006-п>.

26. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

27. Концепція реформування кримінальної юстиції України : Указ Президента України від 08.04.2008 № 311/2008. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>.

28. Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні : Указ Президента України від 24.05.2011 № 597/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/597/2011>.

29. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04. 2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

30. Про пробацію : Закон України від 05.02.2015 № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>.

31. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

32. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.